

Anna Jakubowicz-Bryx*

AKTYWNOŚĆ EDUKACYJNA STUDENTÓW PEDAGOGIKI Wczesnoszkolnej w kontekście ICH PLANÓW DOTYCZĄCYCH WŁASNEJ PRZYSZŁOŚCI

WPROWADZENIE

Podstawowym zadaniem pedagoga jest przygotowanie dorastających pokoleń do życia w społeczeństwie oraz kierowanie i organizowanie procesu nauczania i wychowania. Rola nauczyciela jest ściśle powiązana z przemianami w życiu społecznym, do którego przygotowuje on swoich wychowanków. Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywa kierowanie własnym rozwojem zawodowym.

Słowa wypowiedziane przed ponad 170 laty przez F.A. Diesterwega, jednego z najbardziej znaczących przedstawicieli niemieckiej pedagogiki i postępu w szkolnictwie powszechnym: „szkoła jest tyle warta, ile wart jest nauczyciel”, są mimo upływu dziesięć lat jak najbardziej aktualne i odnoszą się do każdego, kto mianuje się pedagogiem (Denek, 2009, s. 32).

Przygotowanie do pracy w zawodzie nauczycielskim powinno obejmować dwie formy kształcenia. Pierwsza to kształcenie, które ma przygotować do podjęcia zadań zawodowych, do rozpoczęcia praktykowania w klasie szkolnej pod okiem doświadczanego nauczyciela. Druga równie ważna (a może nawet ważniejsza), to przygotowanie do rozwoju zawodowego. (...) Rozwój nauczyciela w zawodzie nie dokonuje się samoczynnie. Wymaga stymulacji zewnętrznej i wewnętrznej. (Kwiatkowska, 2012, s. 205-207)

Rozwój zawodowy nauczyciela to „progresywne zmiany w jego wiedzy przedmiotowej, psychologicznej i pedagogicznej, wzrost umiejętności dydaktycznych, metodycznych i interpersonalnych oraz umiejętności obiektywnej samooceny i samokształcenia” (Klim-Klimaszewska, 2001, s. 89).

Natura nauczania wymaga, żeby nauczyciele angażowali się w ciągły, trwający przez całą ich karierę rozwój zawodowy. Jest on konieczny, aby dotrzymać kroku zmianom oraz dokonywać rewizji i uaktualniać własną wiedzę, umiejętności i wizję

* Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

tego, czym jest dobre nauczanie. Jak twierdzi C. Day (2004, s. 17-18) „nauczycieli nie można rozwijać. Oni rozwijają się sami. Muszą oni być głęboko zaangażowani w podejmowanie decyzji dotyczących kierunku i procesów własnego uczenia się. Sukces rozwoju szkoły zależy od sukcesu rozwoju nauczyciela”.

Stojąc wobec zmieniających się warunków społeczno-politycznych oraz zmieniających się norm prawa oświatowego, każdy nauczyciel powinien swoją pracą odpowiedzieć na zaistniałe przemiany, powinien podjąć refleksję nad samym sobą i odpowiedzieć na pytanie: co odrzucić, a co zachować? J. Łukasik podkreśla, iż:

Aby sprostać wymaganiom współczesności, nauczyciel musi wypracować własny sposób realizowania powierzonych mu zadań, krytycznie oceniając dawne wzory pracy. Bogata już dziś literatura pedeutologiczna uzmysławia nauczycielowi z całą ostrością, że to on sam powinien czuć się zobowiązany do tworzenia i udoskonalania idei kształcenia młodych pokoleń, a nie tylko do realizowania z góry narzuconych zadań. (Łukasik, 2006, s. 70)

Konieczność rozwoju podkreśla też J. Czechowski:

Zgodnie z wymaganiami współczesności oraz z tym, co proponują różnorodne dokumenty, możemy powiedzieć, że zadania, jakie powinien pełnić nauczyciel, preferują model nauczyciela o rozszerzonym profilu zawodowym, a jednocześnie innym podejściu do zadań stawianych wobec ucznia-wychowanka. Aby im sprostać (...) nauczyciel musi ustawicznie doskonalić się, poddawać refleksji codzienną rzeczywistość i szukać nowych rozwiązań, by łatwiej wchodzić w codzienną nowość, w to, co nieznanne. (Czechowski, 2009, s. 22)

Słusznie twierdzi M. Kamińska-Juckiewicz, według której:

Nauczyciele prezentujący postawę tolerancji na złożoność i akcentujący chęć poszukiwania prawdy mają szansę wychować uczniów aktywnych, samodzielnie myślących, weryfikujących informacje pochodzące z różnych źródeł, zadających pytania i formułujących hipotezy, dzielących się wątpliwościami. (...) a czy nie o to właśnie chodzi, aby szkoła uczyła samodzielnego i krytycznego myślenia, racjonalnego traktowania informacji, jakie docierają do uczniów, selekcjonowania ich i wartościowania, argumentowania swoich wyborów, a nade wszystko planowania czego i jak się uczyć? Jednak, aby tak się stało, muszą sami nauczyciele być przygotowani do takiego działania i myślenia. (Kamińska-Juckiewicz, 2009, s. 23)

Nauczyciel dziś ma spełniać funkcje i mistrza, i przewodnika. To zaś wiąże się z planowaniem własnego rozwoju zawodowego, niezbędnego w czasie wspinania się po kolejnych szczeblach awansu zawodowego. Zdaniem T. Kłosińskiej:

Kluczem do skutecznego wypełniania stawianych nauczycielom zadań jest permanentne kształcenie i doskonalenie się. W kontekście dynamiki procesów edukacyjnych wymiarem profesjonalnych kompetencji nauczyciela jest kategoria zmiany, czyli mobilnej postawy przejawiającej się w takich pożądanach cechach jak: otwartość nauczyciela na innowacje, podmiotowość i twórczy rozwój ucznia, na odporność na

stres i umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych, tolerancja, umiejętność bezkonfliktowego rozstrzygnięcia sporów w społeczności szkolnej. (Kłosińska, 2011, s. 190-191)

Niewątpliwie rację ma E. Kozioł, twierdząc, że wprowadzenie istotnych, racjonalnych zmian w funkcjonowaniu szkoły jest niemożliwe bez zaangażowania intelektualnego i emocjonalnego nauczyciela:

Podstawowym zaś przejawem i warunkiem realizacji zamierzonych zadań jest podejmowanie konkretnych działań w procesie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, (...) wśród tych działań istotne wydają się być te, które dotyczą doskonalenia i modernizacji kwalifikacji zawodowych decydujących o jakości jego pracy jako wychowawcy (Kozioł, 2002, s. 184).

Poziom przygotowania nauczyciela jest złożoną wypadkową sumy indywidualnych doświadczeń gromadzonych w stosunkowo długim przedziale czasu. Konieczna jest stała tendencja studenta do kształcenia i nauczyciela do doskonalenia własnej pracy zawodowej. Za ważne należy też uznać działania nastawione na osobę pedagoga. Celem ich będzie podnoszenie skuteczności, ekonomiczności, sprawności, niezawodności podejmowanych zadań i czynności (Kozioł, 2002, s. 185-186).

J. Szempruch podkreśla:

Żadna współczesna szkoła nie jest w stanie dać nauczycielowi wykształcenia, z którego można korzystać przez kolejne fazy rozwoju zawodowego, oraz samorealizacji bez potrzeby dalszego doskonalenia. W tradycji i etyce zawodu nauczyciela mieści się jego podstawowa powinność, prawo i przywilej kontynuowania procesu profesjonalizacji. Dlatego też czynny nauczyciel powinien uzupełniać swoją wiedzę w sposób twórczy, stawać się coraz bardziej kompetentny w toku swoistej dla siebie asymilacji wiedzy specjalistycznej oraz akomodacji zasad i metod pracy dydaktycznej. (...) Doskonalenie nauczycieli winno więc stanowić kontynuację procesu samokształcenia rozpoczętego od pierwszego roku studiów i trwać przez cały okres pracy zawodowej. (Szempruch, 2000, s. 172)

Wielu badaczy analizujących pracę nauczyciela dochodzi do wniosku, iż rozwój zawodowy nie ma granic. W dobie reform i zachodzących zmian, nie tylko oświatowych, konieczne jest zdobywanie wiedzy przez grono pedagogiczne. By sprostać wymaganiom współczesnego świata, nauczyciel ma wręcz obowiązek aktualizowania swej wiedzy, poznawania nowych form i metod pracy z dziećmi.

Na koniec warto przytoczyć słowa K. Duraj-Nowakowej, która określiła specyfikę etyki zawodowej nauczycieli wczesniej edukacji w następujący sposób:

Polega ona na tym samym, na czym polega np. specyfika literatury dla dzieci – powinna być taka sama jak dla dorosłych, tylko lepsza. Za takim stanowiskiem przemawiają wszystkie argumenty (pedagogiczne, psychologiczne, społeczne, systemowe), głównie z uwagi na odpowiedzialność za szczęście i rozwój dziecka: wrażliwego, plastycznego, intensywnie dojrzewającego. (Duraj-Nowakowa, 2000, s. 270)

Prócz tego, że nauczyciel powinien być *niezwykły*, powinien też być taki jak każdy inny, ale lepszy.

ZAŁOŻENIA BADAWCZE

W prezentowanym opracowaniu pojęcie przygotowania zawodowego rozpatrywane jest przez pryzmat kompetencji zawodowych postrzeganych subiektywnie przez studentów kończących edukację na studiach pedagogicznych w UKW. Kompetencje zawodowe są tu rozumiane jako dyspozycje i cechy uzyskane w całościowym procesie kształcenia, posiadające walor użyteczności w przyszłej pracy zawodowej zgodnej ze studiowanym kierunkiem i specjalnością. Uznano, że poza wiedzą i umiejętnościami zawodowymi istotną składową ocenianego przygotowania zawodowego są także kompetencje społeczne. Określono je jako zespół postaw, cech osobowościowych i aspiracji umożliwiających identyfikację z profesją, budujących poczucie tożsamości zawodowej oraz motywację do pracy w zawodzie. Taka koncepcja uzyskiwanego przygotowania zawodowego odzwierciedla również strukturę efektów kształcenia.

Badania zaprezentowane w niniejszym opracowaniu miały charakter sondażowy. Zostały przeprowadzone wśród studentów studiów I stopnia kierunku pedagogika wczesnoszkolna i II stopnia kierunku pedagogika o specjalności pedagogika wczesnoszkolna, studiujących stacjonarnie i niestacjonarnie.

Referowane badania przeprowadzono na grupie 287 studentek (Tab. 1.). Zróżnicowanie respondentów na kończących studia licencjackie oraz studia uzupełniające magisterskie dało możliwość porównania aktywności edukacyjnej i planów osób będących na dwóch różnych etapach swojego życia zawodowego.

Tab. 1. Zestawienie respondentów pod względem trybu studiów

Tryb studiów	L	%
Studia licencjackie stacjonarne	146	50,9
Studia licencjackie niestacjonarne	30	10,5
Studia magisterskie stacjonarne	50	17,4
Studia magisterskie niestacjonarne	61	21,3
Razem	287	100,0

Zródło: opracowanie własne.

Zakres badań obejmował następujące obszary problemowe, wyrażone pytaniami:

- Z jakich form doskonalenia zawodowego korzystają studenci w trakcie studiów?
- Jakie czasopisma i literaturę fachową czytają studenci pedagogiki wczesnoszkolnej?
- W jakim stopniu spójne są decyzje studentów o wyborze tego samego kie-

runku studiów z perspektywy końca studiów?

- Jakie są plany studentów pedagogiki wczesnoszkolnej dotyczące własnej przyszłości po zakończeniu studiów?

AKTYWNOŚĆ EDUKACYJNA STUDENTÓW – RAPORT Z BADAŃ

Okres przygotowania zawodowego, w którym przyszły nauczyciel wyposażony jest w konieczne kwalifikacje, odgrywa kluczową rolę w sposobie postrzegania, a w przyszłości wykonywania swojej pracy zawodowej przez kandydata na nauczyciela. Stąd też istotnym jest kształtowanie w toku studiów pedagogicznych kompetencji autoreakcyjnych przyszłych nauczycieli. W tym kontekście przedstawione zostaną wyniki badań sondażowych dotyczących aktywności edukacyjnej studentów pedagogiki wczesnoszkolnej w kontekście ich planów dotyczących własnej przyszłości.

Na wstępie studentki wypowiadały się na temat korzystania z form doskonalenia zawodowego w trakcie studiów. Wyniki w tym zakresie pokazuje Tab. 2.

Tab. 2. Korzystanie z form doskonalenia zawodowego w trakcie studiów

Typ studiów	Formy doskonalenia zawodowego w trakcie studiów							
	Studia podyplomowe		Kursy, warsztaty metodyczne		Seminaria, konferencje naukowe		Inne	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Studia licencjackie stacjonarne	0	0,0	67	40,1	32	53,3	4	36,4
Studia licencjackie niestacjonarne	0	0,0	7	4,2	1	1,7	0	0,0
Studia magisterskie stacjonarne	2	66,7	53	31,7	24	40,0	4	36,4
Studia magisterskie niestacjonarne	1	33,3	40	24,0	3	5,0	3	27,3
Razem	3	100,0	167	100,0	60	100,0	11	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z zestawionych danych, w różnorodnych formach doskonalenia zawodowego w większym zakresie uczestniczą studentki studiów magisterskich. Największą popularnością cieszą się kursy i warsztaty metodyczne. Najczęściej wymieniane formy kursów i warsztatów, w których uczestniczą studentki, to: kurs wychowawcy kolonijnego, kurs animatora czasu wolnego, kurs animatora zabaw dziecięcych, warsztaty Klanza, warsztat z teorii behawioralnej, kurs w zakresie metody W. Sherborne, kurs pierwszej pomocy.

Drugimi co do liczby form doskonalenia zawodowego wymienianymi przez respondentki są seminaria i konferencje naukowe. Największą popularnością cieszą się tu seminaria na tematy: dziecko w sieci, dziecko z ADHD, 6-latek w szkole (problemy, innowacje), problemy z agresją w szkole. Część respondentek uczestniczyło w konferencjach naukowych. Wymienione zostały następujące: konferencja o prawach dziecka, konferencja logopedyczna, konferencja na temat krytycznego czytania, konferencja na temat gender. Trzy studentki studiów magisterskich uczestniczyły w studiach podyplomowych wczesnego wspomagania rozwoju, dysleksji rozwojowej i terapii pedagogicznej, logopedii. Jako inne formy doskonalenia zawodowego wymieniane były: wolontariat w przedszkolu, spotkania organizowane przez wydawnictwa podręczników, szkolenie w poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz uczestniczenie w radzie pedagogicznej.

Następnie zapytano studentki o korzystanie przez nie z literatury fachowej i czasopism naukowych. Wyniki odpowiedzi na pytanie o posiadaną we własnej bibliotece orientacyjną liczbę książek naukowo-dydaktycznych związanych z kierunkiem studiów pokazuje Tab. 3.

Tab. 3. Księgozbiór z literaturą fachową

Typ studiów	Księgozbiór z literaturą fachową (pedagogiczno-psychologiczną)							
	kilka		kilkanaście		kilkadziesiąt		kilkaset	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Studia licencjackie stacjonarne	83	61,9	56	43,8	7	30,4	0	0,0
Studia licencjackie niestacjonarne	13	9,7	13	10,2	3	13,0	1	50,0
Studia magisterskie stacjonarne	17	12,7	28	21,9	4	17,4	1	50,0
Studia magisterskie niestacjonarne	21	15,7	31	24,2	9	39,1	0	0,0
Razem	134	100,0	128	100,0	23	100,0	2	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Z odpowiedzi studentek wynika, że posiadają we własnych zbiorach od kilku do kilkunastu pozycji z literatury pedagogiczno-psychologicznej. Z kolei czytelnictwo czasopism prezentuje Tabela 4.

Tab. 4. Czytanie czasopism pedagogicznych/naukowych

Typ studiów	Czytanie czasopism pedagogicznych/naukowych					
	Pierwsze czasopismo		Drugie czasopismo		Trzecie czasopismo	
	L	%	L	%	L	%
Studia licencjackie stacjonarne	125	51,0	62	40,8	13	30,2
Studia licencjackie niestacjonarne	25	10,2	22	14,5	5	11,6
Studia magisterskie stacjonarne	44	18,0	28	18,4	11	25,6
Studia magisterskie niestacjonarne	51	20,8	40	26,3	14	32,6
Razem	245	100,0	152	100,0	43	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Zaprezentowane w Tab. 3 wyniki wskazują, że ponad 85% respondentek korzysta z jednego czasopisma, prawie 53% z dwóch czasopism, natomiast korzystanie z trzech zadeklarowało 15% badanych. Najwyższe wskazania uzyskały następujące czasopisma: *Życie Szkoły*, *Blżej przedszkola*, *Wychowanie w przedszkolu*, *Wychowanie na co dzień*, *Charaktery*, *Edukacja i Dialog*, *Nauczanie początkowe*.

Studentki poproszono również o podanie jednego problemu, który zaciekał je w którymś z artykułów. Najczęściej poszukiwane tematy dotyczyły aktualnie opracowywanych tematów na zajęciach w czasie studiów. Były to: adaptacja dzieci sześciolletnich, problem agresji i przemocy w szkole, dojrzałość szkolna, innowacje pedagogiczne, metodyka prowadzenia zajęć poza szkołą, niepowodzenia szkolne dzieci w wieku wczesnoszkolnym, oceny i rywalizacja jako motywacja do nauki, praca z dzieckiem zdolnym i z zaburzeniami, problem niepełnosprawności, współpraca nauczycieli z rodzicami, wychowanie patriotyczne w dobie globalizacji, zmiany w oświacie, twórcze zdolności dzieci, nagrody i kary w edukacji wczesnoszkolnej.

Interesujący z punktu widzenia przyszłej kariery zawodowej jest także fakt, czy z perspektywy końca studiów podjęto właściwą decyzję odnośnie do wyboru kierunku studiów. Dane uzyskane w sondażu prezentuje Tab. 5.

Tab. 5. Decyzje odnośnie do ponownego wyboru tego samego kierunku studiów z perspektywy końca studiów

Typ studiów	Czy gdyby istniała taka możliwość, to zdecydowałaby się Pani na inny kierunek studiów?							
	Zdecydowanie tak		Raczej tak		Raczej nie		Zdecydowanie nie	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Studia licencjackie stacjonarne	16	66,7	40	51,9	69	50,0	22	45,8
Studia licencjackie niestacjonarne	1	4,2	9	11,7	16	11,6	4	8,3
Studia magisterskie stacjonarne	5	20,8	9	11,7	24	17,4	12	25,0
Studia magisterskie niestacjonarne	2	8,3	19	24,7	29	21,0	10	20,8
Razem	24	100,0	77	100,0	138	100,0	48	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Można zauważyć, że decyzja o studiowaniu podejmowana jest przez kandydatów w pełni świadomie. W ostatnich miesiącach studiów z podjętej decyzji o wyborze kierunku *pedagogika wczesnoszkolna* zadowolonych jest 63% studentek studiów licencjackich oraz niecałe 68% studentek studiów magisterskich. Deklarują one, że *raczej nie* lub *zdecydowanie nie* zmieniłyby wybranego kilka lat wcześniej kierunku kształcenia.

Ostatni z badanych elementów to uzyskanie informacji o planach dotyczących **własnej przyszłości po zakończeniu studiów**. Zestawienie w tabeli 6 wskazuje na przedstawione przez studentki własne przemyślenia odnośnie swojej przyszłości.

Tab. 6. Plany dotyczące własnej przyszłości

Studia licencjackie stacjonarne	L	%
Studia magisterskie	64	43,8
Praca w zawodzie	55	37,7
Wyjazd za granicę w celu zarobkowym	6	4,1
Otwarcie własnej placówki przedszkolnej	5	3,4
Nie mam na razie planów na przyszłość	4	2,7
Przekwalifikowanie się	2	1,4
Inne (pojedyncze wskazania)	10	6,8

Razem	146	100,0
Studia licencjackie niestacjonarne	L	%
Studia magisterskie	18	60,0
Praca w zawodzie	9	30,0
Inne (pojedyncze wskazania)	3	10,0
Razem	30	100,0
Studia magisterskie stacjonarne	L	%
Praca w zawodzie	40	80,0
Studia podyplomowe	4	8,0
Poszukiwanie pracy	2	4,0
Własna działalność przedszkole lub klub malucha	2	4,0
Inne (pojedyncze wskazania)	2	4,0
Razem	50	100,0
Studia magisterskie niestacjonarne	L	%
Praca w zawodzie	41	67,2
Studia podyplomowe	11	18,0
Założenie rodziny	3	4,9
Inne (pojedyncze wskazania)	6	9,8
Razem	61	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Z zebranych danych jednoznacznie wynika, że dla studentek studiów licencjackich najważniejsze w przyszłości jest kontynuowanie kształcenia na poziomie studiów magisterskich oraz w drugiej kolejności zdobycie pracy w zawodzie nauczyciela przedszkola lub klas I-III szkoły podstawowej. Z kolei dla kończących studia drugiego stopnia najbardziej istotną sprawą jest podjęcie pracy w zawodzie. W dalszej kolejności planują kolejne etapy doskonalenia zawodowego poprzez podjęcie kształcenia na studiach podyplomowych. Wśród innych, pojedynczo wymienianych pomysłów na przyszłość, znalazły się następujące: otwarcie własnej placówki przedszkolnej, własny gabinet logopedyczno-pedagogiczny, zawód instruktora pływania, założenie rodziny, rozwijanie zainteresowań i podróże.

PODSUMOWANIE

Praca zawodowa nauczyciela wymaga nie tylko coraz lepszego wykształcenia, ale także kreatywności. Konieczność podejmowania nowych wyzwań edukacyjnych powoduje, że praca schematyczna, monotonna przekształcać się będzie w coraz bardziej refleksyjną, gdzie obok kwalifikacji zawodowych niezbędne są: inteligencja, głębokie

rozumienie procesów i zjawisk, sprawne myślenie, wyobraźnia i pomysłowość. Doskonalenie umiejętności zawodowych staje się jednym z podstawowych czynników dostosowania się do warunków w dynamicznie zmieniającym się środowisku pracy, jakim jest szkoła, i jeśli wynika z autentycznych, autoedukacyjnych potrzeb, może stanowić czynnik wsparcia w dążeniu nauczyciela do twórczej zmiany w swojej pracy, jest bowiem nie tylko instrumentem ciągłej odnowy kwalifikacji, ale może stać się skutecznym środkiem zapobiegania procesom wypalenia zawodowego nauczycieli i terapią na już zaistniałe objawy zniechęcenia i utraty motywacji.

Zadaniem każdej szkoły wyższej kształcącej nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej powinno być zatem nie tylko wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności umożliwiające realizację funkcji dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej w przyszłej pracy zawodowej, ale także – a może przede wszystkim – kształtowanie właściwej postawy wobec zawodu nauczyciela opartej na zdolności do samokształcenia, innowacyjności, niestandardowości działania w powiązaniu ze zdolnościami adaptacyjnymi, mobilnością i elastycznością (Kochanowska 2012, s. 68).

Stąd też świadoma decyzja o wyborze przyszłego zawodu jest jedną z najważniejszych, jaką podejmują kandydaci na studia pedagogiczne. Jedna ze studentek napisała tak w kwestionariuszu ankiety o planach na przyszłość: być świetnym pedagogiem, refleksyjnym, twórczym, innowacyjnym we własnym działaniu. Planowanie rozwoju w zawodzie polega między innymi na systematycznym projektowaniu własnych czynności w celu poszukiwania sensu w otaczającym świecie. Stwierdzenie, na ile badane osoby prezentują pod koniec studiów dojrzałość do podjęcia trudu kierowania rozwojem dziecka w najważniejszym dla niego okresie, z pewnością wymaga bardziej szczegółowej interpretacji otrzymanego materiału badawczego niż możliwości niniejszego artykułu. Można jednak na podstawie tej skrótowej prezentacji stwierdzić, że spora część studentek pedagogiki wczesnoszkolnej już w trakcie studiów podejmuje się podnoszenia kwalifikacji pedagogiczno-psychologicznych i umiejętności dydaktycznych, uczestnicząc w różnorodnych formach doskonalenia zawodowego. Nie poddają jednak refleksji i nie poszukują w wystarczającym zakresie w fachowej literaturze inspiracji do kreowania własnego modelu kształcenia, ograniczając się jedynie do czytania tego, co jest niezbędne w toku studiów. Należy mieć nadzieję, że staną się mądrymi, kompetentnymi, profesjonalistami oddanymi dzieciom, otwartymi na ich potrzeby, dążenia, oczekiwania. Te:

Zadania i role, które nie są łatwe do sprostania, wymagają specjalistycznej wiedzy, gdyż odnoszą się do różnych sfer życia dziecka. Nauczyciel jest dla dziecka osobą szczególnie ważną w życiu, staje się wzorem do naśladowania. Jest to ważne zwłaszcza w młodszym wieku szkolnym, w którym dziecko czuje się osamotnione w nowym środowisku. Nauczyciel staje się osobą, której akceptacja jest dla ucznia niezmiernie ważna, w istotnym stopniu kształtuje osobowość swych uczniów własnym przykładem. (Jakubowicz-Bryx, 2016, s. 23)

Należyce ukierunkowane dążenia edukacyjne i w konsekwencji – zawodowe, stanowiąc będą źródło zadowolenia i satysfakcji z podjętych decyzji. Decyzje podjęte zgodnie z aspiracjami pozwolą na odczuwanie zadowolenia z pracy zawodowej oraz na jej większą efektywność.

LITERATURA

- Czechowski, J. (2009). O stawianiu się doskonałym nauczycielem. *Nowa Szkoła*, 7.
- Day, C. (2004). *Rozwój zawodowy nauczyciela*. Gdańsk.
- Denek, K. (2009). Szkoła jutra. *Nowa Szkoła*, 6.
- Duraj-Nowakowa, K. (2000). *Systemologiczne inspiracje pedeutologii*. Kraków.
- Jakubowicz-Bryx, A. (2016). Wizerunek nauczyciela wczesnej edukacji w opiniach rodziców i nauczycieli. *Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna*, 1 (7), Vol. 4.
- Kamińska-Juckiewicz, M. (2009). Wiedzieć i umieć (o kształceniu i doskonaleniu zawodowym nauczycieli w społeczeństwie wiedzy). *Nowa Szkoła*, 6.
- Klim-Klimaszewska, A. (2001). Formy doskonalenia nauczycieli. W K. Żegnałek, B. Sitarska i A. Petrułyte (red.), *Doskonalenie kwalifikacji nauczycieli. Materiały z Międzynarodowej Polsko-Litewskiej Konferencji Naukowej Siedlce 23-25 września 1998 roku*. Siedlce.
- Kochanowska, E. (2012). Zaniedbywane obszary kształcenia studentów edukacji wczesnoszkolnej – wybrane kierunki zmian. W J. Bałachowicz, A. Szkolak (red.), *Z zagadnień profesjonalizacji nauczycieli wczesnej edukacji w dobie zmian*. Kraków.
- Kłosińska, T. (2011). *Nauczyciel wczesnej edukacji w procesie zmian oświatowych*. W W. Leżańska (red.), *Nauczyciel wczesnej edukacji*. Łódź.
- Kozioł, E. (2002). Przygotowanie nauczyciela-wychowawcy do doskonalenia się w zawodzie jako podstawowy warunek efektywnego działania wychowawczego. W K. Ferenc, E. Kozioł (red.), *Kompetencje nauczyciela-wychowawcy*. Zielona Góra.
- Kwiatkowska, H. (2012). *Pedeutologia*. Warszawa.
- Łukasik, J. (2006). Od nauczyciela adaptacyjnego do autonomicznego. Kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli, a efektywność pracy. *Edukacja*, 1.
- Szempruch, J. (2000). *Pedagogiczne kształcenie nauczycieli wobec reformy edukacji w Polsce*. Rzeszów.

AKTYWNOŚĆ EDUKACYJNA STUDENTÓW PEDAGOGIKI WCZESNOSZKOLNEJ W KONTEKŚCIE ICH PLANÓW DOTYCZĄCYCH WŁASNEJ PRZYSZŁOŚCI

Słowa kluczowe: przygotowanie zawodowe, aktywność edukacyjna, umiejętności zawodowe, studia nauczycielskie

Streszczenie: W prezentowanym opracowaniu pojęcie przygotowania zawodowego rozpatrywane jest przez pryzmat kompetencji zawodowych postrzeganych subiektywnie przez studentów kończących edukację na studiach pedagogicznych w UKW. Kompetencje zawodowe są tu rozumiane jako dyspozycje i cechy uzyskane w całościowym procesie kształcenia, posiadające walor użyteczności w przyszłej pracy zawodowej zgodnej ze studiowanym kierunkiem i specjalnością. Uznano, że poza wiedzą i umiejętnościami zawodowymi istotną składową ocenianego przygotowania zawodowego są także kompetencje społeczne. Określono je jako zespół postaw, cech osobowościowych i aspiracji umożliwiających identyfikację z profesją, budujących poczucie tożsamości zawodowej oraz motywację do pracy w zawodzie. Taka koncepcja uzyskiwanego przygotowania zawodowego odzwierciedla również strukturę efektów kształcenia.

EDUCATIONAL ACTIVITY OF EARLY EDUCATION STUDENTS IN THE CONTEXT OF THEIR PLANS FOR THE FUTURE

Keywords: vocational training, educational activity, professional skills, teacher education programmes

Abstract: In the presented paper, the notion of vocational training is examined through the prism of professional competence subjectively perceived by students graduating in education. Professional competence is understood as predispositions and traits acquired through education that will be useful in the future career matching the studies major and specialty. It was decided that apart from knowledge and professional skills, social skills are a significant component of vocational training. It was described as a set of attitudes, personal character and ambitions, making it possible to identify with the profession, building a sense of professional identity and providing a motivation to work in the profession. This concept of acquired vocational training also reflects the structure of the educational results.